

Vliv elektrografického kopírování na archivní materiál **Metodický pokyn**

Při elektrografickém kopírování (nesprávně xeroxování) archivního materiálu na něj mají vliv v podstatě tři vedlejší jevy, které ho mohou potenciálně poškodit. Jsou to možná poškození teplem, světlem a mechanickým namáháním.

1. Vliv tepla

Vliv zvýšené teploty při elektrografickém kopírování není dominantní pro archiválie na papírové podložce. Je ovšem nebezpečný pro archiválie na kolagenovém materiálu (pergamen), neboť zvýšená teplota má vliv na jeho deformaci vlivem ztráty kapilární vody (způsobuje jeho vysoušení).

2. Vliv světla

Při elektrografickém kopírování absorbuje archivní materiál určitou dávku ultrafialového záření, jehož množství závisí na zdroji světla použitého v kopírce a délce kopírování archivního materiálu (délka expozice). Podle doporučení Mezinárodní federace knihovnických asociací a institucí (IFLA) je maximální přípustná roční dávka záření pro nejcitlivější materiál (kolorovaná grafika) 50 000 Lux/hod. Teprve po této dávce by byly na archivním materiálu sledovatelné škodlivé změny. Laboratorní pokusy s různými druhy kopírovacích přístrojů prokázaly, že archivní materiál by musel být vystaven minimálně 4 000x (maximálně pak 117 000x) ročně obvyklému elektrografickému kopírování, aby absorboval plnou výši dávky se škodlivými účinky.

3. Mechanické namáhání archivního materiálu

Při elektrografickém kopírování trpí archivní materiál především mechanickým namáháním. To se neprojevuje ani tak při kopírování volného aktového materiálu (i když i v tomto případě je nutno dbát o zvýšenou opatrnost při kopírování materiálu s přitištěnými či přivěšenými pečetěmi apod.), jako při kopírování rukopisů a knih. Snaha o co nejvyšší kopie originálu způsobuje extrémní namáhání knižní (rukopisné) vazby, která se následně většinou rozpadá. Součásti vazby (především lepidla apod.) současně silně znečišťují kopírovací přístroje.

Závěrem lze shrnout: elektrografické kopírování rozhodně neohrožuje archivní materiál bezprostředně, ovšem určitá omezená rizika jednoznačně existují. Je to především jeho mechanické namáhání, nebezpečí hrozí při kopírování pergamenového materiálu. Proto je potřebné omezit elektrografické kopírování na nutné minimum (pro studijní účely, záložní kopie apod.) a ve stejné míře využívat fotografie, mikrofilmy, mikrofiše, případně jiná nová média.

Závěr průvodního dopisu:

Výsledky rozboru dané problematiky dovolují učinit následující shrnutí: elektrografické kopírování rozhodně neohrožuje archivní materiál bezprostředně, ovšem určitá omezená rizika existují. Je to především jeho mechanické namáhání; nebezpečí poškození je možné zvláště při kopírování pergamenového materiálu a rukopisů v knižní formě. Proto je potřebné omezit elektrografické kopírování tohoto druhu archiválií na nejnutnější minimum, či ho vyloučit zcela, a pro tento druh archiválií (zvláště pro studijní účely) spíše využívat fotografie,

mikrofilmy, mikrofiše, případně jiná nová média. Intenzita využitelnosti elektrografického kopírování tohoto druhu archiválií je vždy závislá na fyzickém stavu konkrétní archiválie.

Závěry rozboru naopak nevyklučují ve větší míře než dosud předkládat pro studijní účely či jako uživatelské kopie elektrografické kopie archiválií, jež jsou k dispozici v papírové formě na volných listech či v nepříliš obsažných složkách. Tento způsob předkládání kopií se ukazuje - při vědomí, že archiválie nebudou při kopírování poškozeny - jako nejrychlejší a nejehospodárnější.